

MENSEN VAN TOEN

Driemaandelijks familiekundig tijdschrift voor
Bachte-Maria-Leerne, Hansbeke, Landegem, Lotenhulle, Meigem,
Merendree, Nevele, Poeke, Poesele, Sint-Martens-Leerne
Vinkt, Vosselare en Zeveren.

Lidgeld 1995

150 fr. over te schrijven op rekening 000-0627981-03 of
290-7431460-20 (voor buitenland enkel op postrekening)
van "Het Land van Nevele" v.z.w., Beentjesstraat 24, 9850 Poesele.

Werkgroep familiekunde

A.BOLLAERT - J.LUYSSAERT - A.MARTENS

Typografie en lay-out

K.DE GROOTE

Druk

Beschutte Werkplaats "Nevelland", Nevele.

Redactie

A.BOLLAERT, Beentjesstraat 24, 9850 Poesele
L.DE RUYCK-K.DE GROOTE, Heiste 45, 9850 Landegem
J.LUYSSAERT, Veldestraat 26, 9850 Merendree
A.MARTENS, Spinnmolenplein 263, 9000 Gent

Kaftontwerp

L.DEBRUYNE, Rozebeke

De auteurs zelf zijn verantwoordelijk voor de inhoud
van hun teksten.

Kafttekening

Grafsteen van Gheerot de Ruiter en zijn
echtgenote, naar een anonieme tekenaar.
(Archief Bisdom Gent)

MENSEN VAN TOEN

Driemaandelijks familiekundig tijdschrift

**December 1995
Jaargang 5 - aflevering 4**

Uitgegeven door de heemkundige kring
"Het Land van Nevele"

Verantwoordelijke Uitgever:
Jan Luyssaert
Veldestraat 26
9850 Merendree

**HANSBEKENAREN IN DE SCHEPENBANK VAN DE
HEERLIJKHEID VAN BELLEM EN SCHUURVELDE
(1619-1794)**

De *heerelichede van Bellem ende Schuurvelde* had, benevens een enclave in Lotenhulle, ook een enclave in de parochie van Hansbeke waar ze allerhande rechterlijke bevoegdheid had.

Deze enclave omvatte het gebied gelegen tussen de Bellembeek (die de natuurlijke grens vormde tussen de parochies van Hansbeke en Bellem) de Hammestraat, de Veldstraat, de Kippendonkstraat, de Reibroekstraat, de Krommestraat, de Karmenhoekstraat en het zogenaamde Moerstraatje¹.

De schepenbank van de heerlijkheid van Bellem en Schuurvelde telde, uitgezonderd in de periode 1695-1745, zeven leden. De burgemeester en twee schepenen woonden in Bellem terwijl de enclaves in Lotenhulle en in Hansbeke elk met twee schepenen in de schepenbank vertegenwoordigd waren. Het aandeel van de drie deelgebieden (Bellem, Lotenhulle en Hansbeke) onderging nochtans in de 18e eeuw enkele wijzigingen, o.a. kreeg Bellem bij de vernieuwing van de schepenbank op 15 juli 1760 een vierde vertegenwoordiger ten nadele van de enclave in Hansbeke, die nog slechts één schepen behield².

De vernieuwingen van de schepenbank werden pas vanaf 1663 in het *ferieboek* ingeschreven waarbij ondermeer de vertegenwoordigers van de enclave in Hansbeke expliciet vermeld werden. De tabel II, gezant uit het boek *Geschiedenis van Bellem*, geeft een opsomming van deze Hansbekenaren, met aanduiding van de data van de wetsvernieuwingen (V) of aanpassingen (A) waarop ze als wethouders te Bellem benoemd werden³.

Maar ook uit de min of meer volledige lijst van de schepenbank vóór 1663⁴ konden de vertegenwoordigers van de enclave in Hansbeke

1. DE REUCK D., *Geschiedenis van Bellem. Eerste deel. Hoofdstuk IV. De lokale instellingen*, Aalter, 1994, blz. 171.

2. DE REUCK D., a.w., blz. 148, 149.

3. DE REUCK D., a.w., blz. 192-195.

4. DE REUCK D., a.w., blz. 191, 192.

vanaf 1619 achterhaald worden. Ze worden opgesomd in tabel I met vermelding van hun ambtsperiode.

TABEL I

1	Gheerolf Standaert	1619-34
2	Jan De Brabanter	1619-26
3	Jacques Van Vynckt	1626-32
4	Pieter Anthonis	1632-43
5	Jan Verniers	1634-39
6	Boudewijn De Meyer	1640-42
7	Joos Sutterman	1643-55,1662-63
8	Joos Maenoudt	1644-46
9	Laureyns Standaert	1647-57
10	Matthijs Lammens	1656-57
11	Matheus Van Wassenhove	1658-61
12	Mauwerus Van Daele	1658-63

TABEL II

01.11.1663V	Matheus Lammens, Vincent Van Moerbeke
1668	Matheus Lammens, Vincent Van Moerbeke
1669	Matheus Lammens, Franchoys Vervinckt
1670	Matheus Lammens, Franchoys Vervinckt
1671	Matheus Lammens, Franchoys Vervinckt
14.04.1673V	Matheus Lammens, Franchoys Vervinckt
22.05.1674V	Matheus Lammens, Franchoys Vervinckt
09.06.1675V	Matheus Lammens, Franchoys Vervinckt
21.07.1676V	Geeraert Braet, Pieter Van Renterghem
10.06.1681V	Geeraert Braet, Pieter Van Renterghem
10.05.1689V	Matheus Lammens, Jan Putte
11.08.1692V	Jan Braet fs Gillis, Jan Van Daele fs Maurus
23.08.1695V	Jan Braet fs Gillis, Jan De Groote fs Joos
25.01.1701V	Jan De Groote, Jan Putte
02.09.1710V	Jan Putte, Frans Gobijn
22.01.1715V	Jan Braet, Frans Gobijn
20.07.1717V	Frans Gobijn, Pieter Braet
20.07.1723V	Gillis Braet, Frans Rutsaert
09.03.1728V	Gillis Braet, Joannes Van Heyste
17.01.1730V	Gillis Braet, Joannes Van Heyste
26.07.1740V	Frans Rutsaert, Joannes Mijnsberghe
21.07.1744V	Gillis Braet, Joannes Mijnsberghe
22.03.1746V	Joannes Mijnsberghe, Joos De Zutter
23.05.1750V	Joannes Mijnsberghe, Pieter De Vlieghe

31.07.1753V	Joannes Mijsberghe, Pieter De Vlieghere
16.03.1756A	Pieter Frans Braet fs Gillis ipv Joannes Mijsberghe
05.05.1757A	Jacques Willems fs Geert ipv Pieter De Vlieghere
15.07.1760V	Pieter Frans Braet
10.11.1767V	Pieter Frans Braet
18.09.1773V	Marten Danneels
01.12.1777V	Joannes De Rijcke
13.11.1781V	Joannes Schelstraete
23.03.1784V	Pieter Judocus Martens
25.03.1788V	Pieter Judocus Martens
29.10.1793V	Pieter Frans Laros

Over de vertegenwoordigers uit de eerste helft van de 17e eeuw werden enkele gegevens opgezocht⁵.

1. *Gheert Standaert*, woonde in 1643 op een hofstede langs de noordkant van *hammestraete*. Hij gebruikte ca 42 gemeten land meers en bos waaronder *tsoensdries* ten zuiden van de *hefvrouwclaermeersch* en *den ketelaere* op de zuidoever van de Bellemeek. Hij was kerkmeester in 1626 en schepen in 1630-33. Hij stierf te Hansbeke op 28 december 1646.
2. *Jan De Brabanter* was gehuwd met Janneken Verstraeten dv Jan. Hij was kerkmeester te Hansbeke in 1607 en schepen in de jaren 1617-22. Hij overleed te Hansbeke op 28 januari 1638. Zijn weduwe stierf er op 16 november 1640.
3. *Jacques Van Vynckt*, zv Jan, was gehuwd met Mayken Serweytens, dochter van Gillis en Lippyngen Lootens. Hij woonde op een hofstede, palende ten noorden en ten westen aan *de straete* (vermoedelijk de huidige Karmenhoekstraat) en bewerkte ongeveer 10 gemeten land waaronder *de cattleschoot* langs de oostkant van *het catschootstraetjen*. Hij was *waeghenmaeker*, burgemeester in 1621-22, kerkmeester in 1623 en armmeester in 1626. Zijn vrouw overleed te Hansbeke op 31 december 1640 en liet 8 wezen achter.
4. *Pieter Anthonis* huwde te Hansbeke op 28 januari 1626 met Maeiken Vande Putte dv Joos, die 7 kinderen baarde. Hij was van 1630 tot 1646, gedurende ruim 15 jaren, schepen te Hansbeke. Hij

5. Geraadpleegde bronnen: Parochiale registers van doop, huwelijk en overlijden van Hansbeke, *jaerboek of ghebruykboek* van Hansbeke anno 1643 (RAG, fds Hansbeke, nr. 5).

bewoonde in 1643 een hofstede op de zuidkant van de *veltstraete* en gebruikte 20 gemeten land en bos waaronder twee partijen zaailand op de noordzijde van de *veltstraete*. Zijn vrouw overleed te Hansbeke op 26 december 1645. Hij stierf er op 3 augustus 1668, 74 jaar oud.

5. *Jan Verniers* tapte, anno 1643, in de herberg "Mechelen". Deze stond op de hoek ten zuiden van de *veltstraete* en ten westen van de huidige Vaartstraat. Zijn vrouw, Catharina De Rave dv Laurens, was hoogzwanger toen hij haar te Hansbeke huwde op 29 augustus 1624. Ze kregen 14 kinderen, het laatste in 1647. De hotelier bewerkte toch nog 16 gemeten waaronder een partij zaailand op de noordkant van de *veltstraete*. Hij was kerkmeester in 1635. Zijn echtgenote overleed te Hansbeke op 15 november 1669, 75 jaar oud.
6. *Boudewijn De Meyer* bekleedde te Hansbeke het ambt van baljuw van 1633 tot 1658. Hij was gehuwd met Catharina Bruggeman. Hij kwam de parochie bewonen na zijn benoeming. In 1643 woonde hij op een hofstede langs de noordzijde van de Hammestraat met ongeveer 6 gemeten land en meers. Het echtpaar kreeg in de periode 1633-1661 zestien kinderen, allen te Hansbeke gedoopt, en verliet waarschijnlijk de parochie na 1661.
7. *Joos Sutterman*, zoon van Jan en Cathelijne Vanderstraten, werd geboren op 21 september 1596, vermoedelijk te Hansbeke. Hij huwde een eerste maal met Lievijne De Pestele dv Andryes. Bij het overlijden van zijn vrouw te Hansbeke op 14 september 1640 bleef hij achter met 8 wezen. Hij hertrouwde maar ook zijn tweede vrouw overleed vroegtijdig te Hansbeke op 19 december 1645. Hij huwde een derde maal te Hansbeke op 30 april 1647 met Sara Martens, dochter van Jan ex-baljuw en Barbara Speeckaert, en weduwe van Jan Van Vincq, zoon van de onder nr. 3 vernoemde Jacques. Uit dit huwelijk sproten nog 8 kinderen. Het echtpaar woonde op een hofstede ten noorden van de Reibroekstraat met 22 gemeten land en meersen. Joos Sutterman was te Hansbeke armmeester in 1625 en schepen in de jaren 1641-46 en 1654-59. Hij overleed te Hansbeke op 8 december 1680. Zijn weduwe stierf er op 2 oktober 1692, 75 jaar oud.
8. *Joos Maenaut*, zoon van Gheeraert en Maeyken Martens, huwde te Hansbeke op 18 november 1628 met Elysabetta Standaert dochter van de onder nr. 1 vermelde Gheeraert. Ze kregen 7 kinderen. Ze bewoonden een hofstede op de oostkant van de *reibroeckstraete*

(huidige Boerestraat) en bewerkten 33 gemeten land, meers en bos, waaronder de *catschoot*. Ze stierven te Hansbeke tijdens de oorlogstroebelen in 1646, samen met twee van hun kinderen, zij op 3 september, hij twee dagen later.

9. *Laureyns Standaert*, zoon van Gherolf (zie nr. 1), huwde te Merendree op 17 januari 1645 met Elisabeth Wegge. Hij betrok de ouderlijke hoeve in de *hammestraete* na het overlijden van zijn vader. Hij was armmeester in 1650. Hij overleed te Hansbeke op 21 mei 1660 en werd er in de kerk begraven. Hij had 8 kinderen.
10. *Matthijs Lammens* woonde tot 1675 op een hofstede, palende ten noorden aan de *veltstraete* en ten oosten aan *eenen landtwech*. Hij bewerkte 16 gemeten land. Hij was op 25 oktober 1626 te Hansbeke gehuwd met Elisabeth Willems dv Joos. Ze baarde 5 kinderen en stierf te Hansbeke op 29 oktober 1645. Matthijs overleefde haar bijna 40 jaren. Hij was kerkmeester in 1667. Hij overleed te Hansbeke op 25 september 1683.
11. *Mattheus Van Wassenhove* woonde tot 1657 op een hofstede langs de noordkant van *hammestraete* met 14 gemeten land meers en bos. Hij was te Hansbeke op 22 december 1636 getrouwd met Joanna Maenhout dochter van Abraham en Sara Standaert. Hij was armmeester in 1642 en kerkmeester in 1657. Het echtpaar had 9 kinderen, allen te Hansbeke gedoopt.
12. *Maurus Van Daele* huwde te Hansbeke op 20 januari 1629 met Anna Van Hulle, dochter van Jan en Anna De Pau. Het echtpaar kreeg 7 kinderen, en woonde op de westkant van de *kippendonckstraete* met 15 gemeten land, meers en bos. Maurus overleed te Hansbeke op 26 juli 1678, 80 jaar oud. Zijn vrouw stierf er, tien jaren tevoren, op 25 oktober 1668.

Uit deze bondige gegevens blijkt dat de Hansbekenaren die in de schepenbank van de heerlijkheid van Bellem en Schuurvelde zetelden als vertegenwoordigers van de Bellemse enclave in Hansbeke, een hofstede bewoonden nabij of binnen de grenzen van de enclave. Ze waren eigenaar of pachter van één of meer percelen grond die in de enclave lagen. Ze behoorden tot de gegoede middens (landbouwer, ambachtsman, hotelier...). De meesten bekleedden tijdelijk ook een bestuurlijke of parochiale functie (baljuw, burgemeester, schepen, kerkmeester of armmeester) te Hansbeke.

Albert MARTENS, Gent

EEN VANBELLE UIT ZEVEREN BETROKKEN BIJ DE WOELINGEN ROND 1848

De jaren veertig van vorige eeuw waren een periode van schrijnende armoede. Een deel van de plattelandsbevolking krepeerde van honger en ziekte. De criminaliteit was heel hoog.

Op politiek vlak bestonden er nog geen politieke partijen. Enkel de liberalen hadden zich enigszins gegroepeerd. De meesten onder hen waren conservatieven, maar er waren eveneens vrijzinnige en radicale democraten en republikeinen die oog hadden voor de miserie van het platteland.

Deze radicalen waren gegroepeerd in zgn. volksmaatschappijen, zoals Agneessens in Brussel en Artevelde in Gent. Deze kleine groepen werden sterk gewantrouwd door de overheid, die vreesde voor een republikeinse opstand zoals in Frankrijk (1848).

Een aantal personen uit Gent en Brussel besloten naar Engels voorbeeld op tweede Paasdag (een vrije dag) 16 april 1846 een hongermars te organiseren vanop de Vrijdagsmarkt in Gent naar Brussel.

De activiteit werd voorbereid door een kleine groep, met figuren als Jan Pelling uit Brussel en Jean-Louis Labiaux. Labiaux was een 24-jarige ex-onderwijzer uit Zingem die vertegenwoordiger was geworden. Op die manier kwam hij in contact met de ellende van de Vlaamse bevolking.

De actie zou echter totaal mislukken, deels door een slechte voorbereiding, deels door het alert optreden van de politiediensten die de Vrijdagsmarkt volledig hadden afgezet. Vier aanstokers werden opgepakt. Drie van hen zouden zes maanden gevangenisstraf krijgen. De voornaamste oorzaak van het mislukken was echter dat het manifest, die de actie diende aan te kondigen, onvoldoende verspreid werd.

Uit de akte van beschuldiging en het verhoor van de beschuldigten bleek dat de hongermars effectief werd voorbereid door enkele personen uit Brussel, aangevuld met sympathisanten uit Vlaanderen. Eén van hen was een zekere Vanbelle uit Zeveren.

Hij nam deel aan een voorbereidende vergadering op 29 maart 1848 in Brussel. Vanbelle wordt nog eens vernoemd als deelnemer aan een

vergadering van de groep Artevelde uit Gent die plaatsvond op paaszondag 1846 in het cabaret *la Chaise d'or*.¹

Iets later, begin 1848, werd in Brussel de Association Democratique opgericht. De Duitse ballingen, met vooral de jonge Karl Marx, speelden hierbij een grote rol.

Bijna tegelijkertijd komt op 23 januari 1848 in Gent een aparte tak ervan tot stand. Vanbelle behoort tot de oprichters. In de *Deutsche-Brüsseler Zeitung*, uitgegeven in Brussel, wordt Vanbelle omschreven als de oude republikeinse veteraan.²

Waarschijnlijk dezelfde Vanbelle vinden we opnieuw terug op een deelnemerslijst van een banket in Zaal Prado in Brussel op 24 maart 1849. De traditie van dergelijke banketten, waar wel iets werd genuttigd, maar vooral aan politiek werd gedaan, kwam uit Frankrijk. Het banket werd door de politie uit elkaar geslagen.³

Dergelijke repressie zou de republikeinse beweging aan belang doen inboeten.

Het is intrigerend hoe iemand uit Zeveren terecht komt bij een kleine groep radicale agitators uit die periode.

Er is de stelling van wijlen prof. dr. Jan Dhondt, die meende dat dergelijke volgelingen werden aangetrokken door de meetings van Jakob Katz in sommige kleine steden. Hij vermeldt expliciet Deinze.⁴

Stefaan DE GROOTE, Bachte-Maria-Lerne

-
1. WOUTERS Hubert, *Documenten betreffende de geschiedenis van de arbeidersbeweging (1831-1853)*, Nauwelaerts, Parijs, blz. 368 en 386.
 2. *Deutsche-Brüsseler-Zeitung*, 30 januari 1848.
 3. WOUTERS Hubert, o.c., blz. 781.
 4. DHONDT Jan, *Geschiedenis van de socialistische arbeidersbeweging in België*, uitg. S.M.Ontwikkeling Antwerpen, deel IV, blz. 112.

JAARROL DER GODVRUCHTIGE FUNDATIES UIT DE KERK VAN MERENDREE

Tijdens een bezoek aan het Vleeshuismuseum te Antwerpen ontdekten we, in de Raadzaal, een voorwerp (inventarisnummer AV 1211), dat volgens een bijgaande vermelding, afkomstig zou zijn uit de kerk van Merendree. Nog volgens die vermelding gaat het hier om een jaarrol met daarop de godvruchtige fundaties, daterend uit de 17e eeuw.

Het bedoelde voorwerp is een houten kastje, vooraan open, dat aan een muur kan bevestigd worden. Het kastje is voorzien van twee horizontale houten spullen waarop een perkamenten banderol is opgerold. Door respectievelijk aan de bovenste of aan de onderste rol te draaien kan men het gewenste deel van de tekst zichtbaar maken. Op de banderol staan in chronologische volgorde, per dag, de godvruchtige fundaties geschreven, in principe beginnend met 1 januari en eindigend op 31 december. Het is niet uitgesloten dat er oorspronkelijk meerdere banderollen waren die elk over een maand of een deel van het jaar liepen en die later tot één banderol werden samengevoegd. Daarenboven zijn bepaalde delen ervan in de loop der tijden verloren gegaan.

De banderol, in zijn huidige toestand, vangt aan met een onvolledige maand, namelijk met de 15e dag van de maand en eindigt met de 30e dag. De tekst zelf begint vermoedelijk met de 14e dag, maar daarvan is het dagcijfer niet meer aanwezig.

De eerstvolgende en volledige maand is april (30 dagen). Logischer wijze zou de onvolledige maand moeten slaan op de maanden januari of maart en is bij het samenvoegen van de banderollen de laatste dag (de 31e) weggesneden. Februari, met zijn 28 dagen, kan hier buiten beschouwing gelaten worden.

De maand mei eindigt met de 26e. Ook hier werd een deel van het perkament weggesneden. De daaropvolgende maand vangt aan met de 9e en eindigt met de 31e. Daar juni slechts 30 dagen telt komen hiervoor slechts de maanden juli en augustus in aanmerking.

De maand september is volledig.

De banderol eindigt met een onvolledige maand waarvan de eerste regels slaan op de 13e dag en het eerste dagcijfer 14 is. Daar deze maand 31 dagen telt gaat het hier mogelijk om oktober of december.

Een kerkelijke fundatie bestond in de regel hierin dat een bepaald persoon de kerk begunstigde - bijvoorbeeld door het schenken van een geldbedrag, renten, opbrengsten die uit bepaalde eigendommen voortvloeiden, enz. - en hiervoor, ter zijner nagedachtenis, van de kerkelijke

overheid een aantal tegenprestaties vroeg zoals bijvoorbeeld op een bepaalde dag (of dagen) van het jaar het opdragen van een jaargetijde, een gelezen of een gezongen mis.

Dikwijls was er ook bepaald dat bij die gelegenheid broden moesten uitgedeeld worden aan de armen van de parochie of aan diegenen die de dienst bijwoonden. Soms werd een deel van de broden voorbehouden aan vrienden.

De *looden* waarvan sprake in de tekst, waren loden penningen die men naderhand kon inruilen tegen een brood.

In de tekst op de jaarrol komt ook de vermelding voor *is geeyndigt met de 100 jaere, 1795*. De meeste kerkelijke fundaties waren eeuwigdurend maar in praktijk eindigde hun uitwerking na verloop van honderd jaar.

De jaarrol was een geheugensteuntje voor de pastoor om te weten op welke dag en aan welke verplichting er moest voldaan worden.

Op ons verzoek was Dhr. Werner Pottier, assistent van het Vleeshuismuseum, zo vriendelijk om van de op de jaarrol voorkomende tekst een transcriptie te maken.

De persoonsnamen die op de jaarrol voorkomen hebben we getoetst aan de parochieregisters van Merendree. Van de 85 namen vonden we slechts 11 terug in de parochieregisters, zonder de zekerheid te hebben dat het om dezelfde personen gaat. Voor enkele waren er meerdere mogelijkheden in de parochieregisters voorhanden. De namen die eveneens voorkomen in de parochieregisters hebben we hierna, ter informatie, onder vorm van eindnoten weergegeven.

Er komen dus relatief weinig namen van de jaarrol voor in de parochieregisters. Voor alle duidelijkheid moeten we hier vermelden dat de vroegste parochieregisters van Merendree dateren uit 1618.

Daarnaast waren kerkelijke fundaties niet uitsluitend voorbehouden aan parochianen. Het kwam nog al eens voor dat een kerk begunstigd werd door personen van buiten de parochie.

In zijn bijdrage *Kerkelijke fundaties te Merendree (Land van Nevele, 1992, afl. 2, blz. 106-111)* vermeldt Albert Martens een vijftal lijsten of tabellen met kerkelijke fundaties. De lijsten of tabellen dateren respectievelijk uit 1805 (lijst Velleman), de periode 1817-1875 (tabel De Mulder - vermoedelijk opgesteld door één van de opvolgers van pastoor Velleman en tevens voorganger van pastoor De Mulder, ten tijde van laatstgenoemde aangevuld met randbemerkingen), 1875, ca. 1910 en 1919.

De drie jongste tabellen, en wellicht ook de tabel De Mulder, mogen we hier uitsluiten als vergelijkingsmateriaal omdat ze te recent zijn.

Rest nog de oudste lijst, die welke opgesteld werd door pastoor Velleman in 1805. Deze lijst bevat veertien fundaties. Eén daarvan betreft *eene gezongen misse ter eere van het ald. sacrament vanden autaar* op elke eerste donderdag van de maand. Van negen andere fundaties kunnen de namen van de betrokken personen niet voorkomen op de jaarrol omdat de data waarop de diensten of broodbedelingen moesten doorgaan slechts konden voorkomen op de nu verloren gegane delen van de banderol. Van drie fundaties vallen de te leveren diensten in één van de maanden die niet met zekerheid op de jaarrol kunnen bepaald worden. Rest slechts één fundatie, deze van de *solemne jaergetijde van Mevrouw Caroline Le Poyvre, douairière de Carnin, vrouw van Merendree* op 18 mei, welke eventueel zou kunnen genoteerd staan op de jaarrol. Op die dag vermeldt de tekst echter *Catharine de Vrije, broot*.

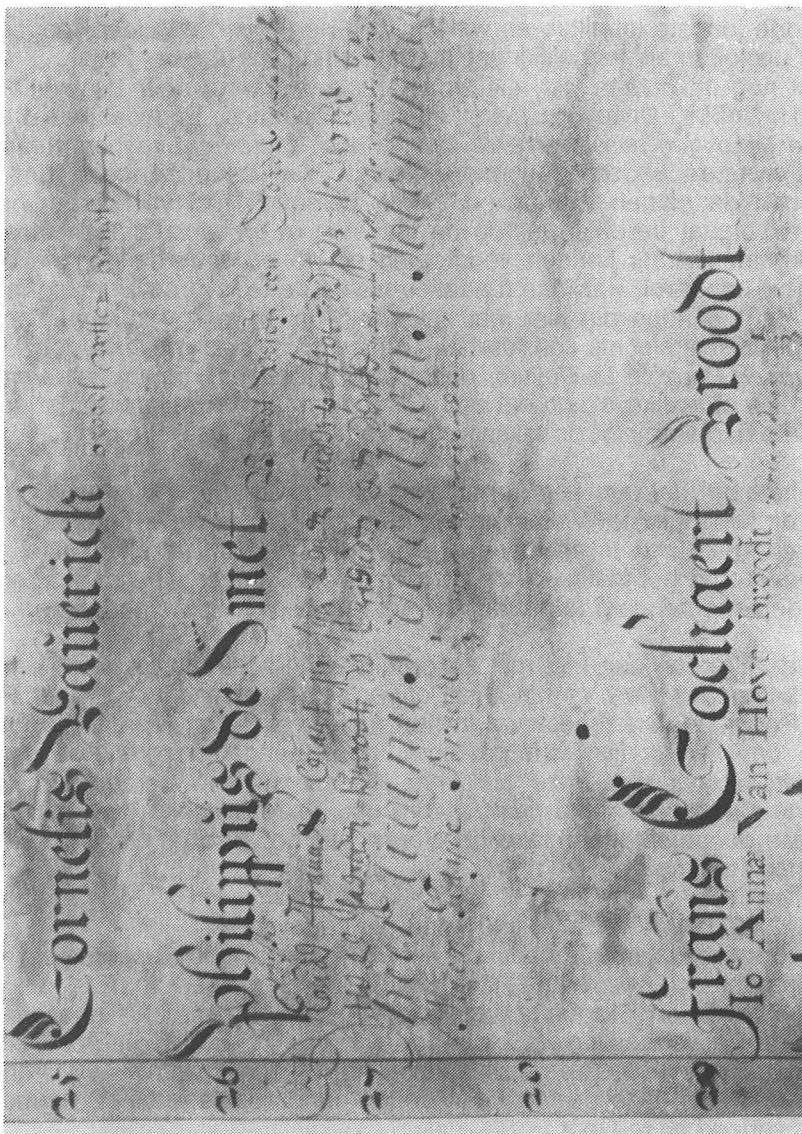
Uit hetgeen dat hier vooraf gaat kan bezwaarlijk geconcludeerd worden dat de jaarrol in het Vleeshuis te Antwerpen afkomstig is uit de kerk van Merendree. Toch is er één vermelding in de tekst die elke twijfel wegneemt zodat het kleinood met zekerheid kon geïdentificeerd worden als zijnde eens behoord te hebben tot het meubilair van Merendreekerk.

Op de 27e van een niet met zekerheid te bepalen maand staat vermeld *ende Joannes Viart, in zijn leven onder pastor deser kercke*. Daar Frans De Potter en Jan Broeckaert in hun monografie over Merendree, buiten een onvolledige lijst van pastoors, geen aandacht schenken aan de onderpastoors van deze parochie, deden we een beroep op Z.E.H. Frans Michem, rustend pastoor te Vinkt. Deze beschikt over een uitgebreide documentatie inzake de clerus van het Bisdom Gent tijdens het Ancien Regime.

Z.E.H. Michem verstrekke ons volgende gegevens:

Jan Baptist Viaert was vanaf 20 juli 1711 tot en met 10 september 1712 onderpastoor te Merendree. Hij werd geboren te Gent in 1683 als zoon van Carolus en Elisabeth Van Ronsele. In 1703 werd hij ingeschreven aan de Leuvense universiteit. Hij ontving de priesterwijding te Gent op 21 december 1709. Voor zijn aanstelling als onderpastoor te Merendree bekleedde hij dezelfde functie in de H.Kerstparochie te Gent. Vermoedelijk overleed hij te Gent.

Is de oorsprong van de jaarrol nu duidelijk, een precieze datering ervan ligt niet zomaar voor de hand. Duidelijk is dat de tekst door meerdere handen werd geschreven. Tussen de regels van de oorspronkelijke versie is op tal van plaatsen de tekst aangevuld.

Fragment van de "Jaarrol der godvruchtige fundaties"
met de vermelding "Ende Joannes Viart in zijn leven onder
pastor deser kercke"

(Foto Stad Antwerpen, Kunsthistorische Musea,
Museum Vleeshuis - opname Marc Leenaerts)

We hebben het vermoeden dat de perkamenten jaarrol (of -rollen) opgemaakt werd(en) in het prille begin van de 17e eeuw, zo mogelijk zelfs nog vroeger. Daarin werden de tot dan toe bekende en nog werkzame fundaties opgenomen, later aangevuld met de nieuwe fundaties. Het feit dat relatief weinig namen van de jaarrol in de parochieregisters van Merendree voorkomen, kan de hypothese van een 16e of vroeg-17e-eeuwse datering bevestigen. In deze context zou dan het heem- en familiekundig belang van de jaarrol niet mogen onderschat worden.

In de marge van ons onderzoek vernamen we dat, om onze heemkundige nieuwsgierigheid te kunnen bevredigen, men het kastje met de jaarrol van zijn vertrouwde plaats in het Vleeshuismuseum moest wegnemen. Daarbij stelde men vast dat het hout door houtworm was aangetast en dat er zich een dringende restauratie opdrong. Of hoe het toeval een handje kan helpen bij het bewaren van ons historisch patrimonium. Wegens de restauratie konden er geen foto's genomen worden van het kastje.

In bijlage geven we de integrale tekst weer die op de jaarrol voorkomt. Om de leesbaarheid te bevorderen hebben we de vorm enigszins aangepast. De toevoegingen tussen haakjes zijn ofwel van de hand van dhr. Pottier, ofwel van onze hand.

Tenslotte wensen we de heren Werner Pottier, Albert Martens en Z.E.H. Frans Michem te bedanken voor hun gewaardeerde medewerking.

David MAES, Gent

BIJLAGE

(maart?)

den selven dito franciscus haes (?) solemneel jaer getijde, broodt aenden (vrienden?)

15 *pieter teerlinck en(de) hen(n)ijne van(den) poele, broot, vrien(den) pieter teerlinck, broot, gelezen misse*

16 *io(ffrouw)e elisabeth de wiets (De Wiest?), broodt*

17 *lieven kempe, broodt, gelezen misse*

...

26 pieter dale¹ en(de) sijn huysvrauwe, broot, vrien(den) een derde,
gelezen misse
maendagh ende goede weke heer frans(iscus) van hecke² broodt,
vrien(den) een derde, gelezen misse, witten donderdach twaelf witte
brooden van twee groot(en) het stuck, goeden vrijdagh broot, paes-
dagh tsestigh witte brooden van twee groot(en) tstick
Raverick (???)

27 een solemneel jaergetijde voor jacobus schottens, vrienden 1/3

28 Dorothea Van Beneden, 60 brooden, voor de vrienden een derde

...

April len lo(ann)e francoise de wiest, broodt

2 Gillis Eeckman, broodt

Gillis Eeckhaute, broodt, gesonghen misse

3 pieter de wiest, broodt, gelesen misse

4 den 3tio dito h(en)r(icus) judocus steemare, gezongen misse, broot ½
sack

5

6 joannes bap(tis)t van hulthem, 74 brooden (?) 10 (?) 30 looden voor de
vrienden

...

9 ij(d)en dijsendagh Lieven Verbeke

10 S(eigneu)r Jaecques vanden haute Sr Jaecques, broodt 100 en 4
brooden van 8 groote, (?) vrienden 10 looden, 1755

...

15 loos van (R?)isseghem en(de) marie Paelinck³, broot, 2 ghelesen
missen

16 Charel de vilder, broot

den selven dito een gesongen misse voor Pieter Bernaigie, broodt,
vrienden 1/3

17 cornelis de vilder, 9 brooden

...

20 jacobus doedens, ghesonghen misse, broot 33 van 4 st(uive)rs

21

22 lo(ffrouw)e magdalena verwers, broodt, ghesongen misse

1. PR.M.O., Vandevelde Petronella, weduwe van Daele Petrus, overleden 21 januari 1789.

PR.M.O., Vanvijck Maria Francisca, vrouw van Van Daele Petrus, overleden 11 maart 1788.

PR.M.O., Van Daele Petrus Franciscus, overleden 23 februari 1789.

2. PR.M.H., Van Hecke Joannes Franciscus met Haeck Joanna Maria, gehuwd op 3 februari 1778.

PR.M.D., Vanhecke Joannes Franciscus, geboren op 1 januari 1758.

PR.M.D., Vanhecke Joannes Franciscus, geboren op 11 december 1786.

3. PR.M.H., Paelinck Marie Anne met Taets Petrus Josephus, gehuwd op 2 augustus 1786.

- ...
 26 Marie francisca t'Lam, ghesonghen misse, broodt 33 van 4 st(uive)rs
 27 Pieter Bernagie, een solemneel jaer getijde, broodt, vrienden 1/3
 28
 29 Susanne Meirshaert, gelesen misse, broot, vrienden 1/3
 30 io(ffrouw)e Ioanna van(den) Verleijen, broot, gesonghen misse

Meije

- ...
 7 Louijs Oste met Jo(ffrouw)e Anna Marie De Witte⁴, zijn huijsvr(ouwe),
 2 ghelesen missen, broot, vrien(den) een derde
 8
 9 ij(d)en dijsendagh Lieven Verbeke, broot
 ...
 14 Livina adriane Grenier, eerste huysvr(ouwe) van frans Lennes, 60
 brooden van 8 g (?), een derde voor de vrienden
 ...
 17 François de Scheppere⁵, broodt, vrien(den) een derde, ghesonghen
 misse
 18 Catharine de Vrije⁶, broot
 ...
 25 Io(ffrouw)e Wijmeersch, broodt
 den selven dito Joanne de klerck⁷, gelesen mis(s)e, broodt
 Joffr(ouw)e Joanna Weijmeersch gelesen misse broodt
 26 Pieter de Smedt⁸, solemneel jaer getijde, broodt, vrienden 1/3, is
 geeijndigt met de 100 jaere, 1795 (?)

-
4. PR.M.O., Dewitte Anna Maria, overleden op 10 februari 1785.
 PR.M.H., Dewitte Anna en Deconinck Joannes, gehuwd op 28 november 1747.
 PR.M.H., Dewitte Anne en Dulst Petrus, gehuwd op 25 april 1741.
 PR.M.H., Dewitte Anne Maria en Schelstraete Livinus, gehuwd op 15 december 1759.
5. PR.M.O., Vereecke Catharina, weduwe van De Schepper François, overleden 5 juni 1793.
6. Alhoewel De Vrije Catharine niet in de parochieregisters van Merendree voorkomt stelden we vast dat de familienamen Devrey, Devrij, Devrijer en Devrijf meerdere keren erin voorkomen.
7. PR.M.D., De Klerck Joanne, geboren op 6 januari 1706.
 PR.M.H., Deklerck Joanne met Debruycker Petrus, gehuwd op 1 september 1668.
 PR.M.H., Deklerck Joanne met Verstraeten Livinus, gehuwd op 8 november 1664.
 PR.M.H., Deklerck Joanne Marie met Demaeschalck Joannes, gehuwd op 25 augustus 1795.
8. PR.M.D., De Smedt Pieter, geboren op 16 januari 1717.
 PR.M.D., Desmet Petrus Franciscus, geboren op 1 april 1757.
 PR.M.D., Desmey Petrus Livinus, geboren op 1 december 1778.

(perkament afgesneden)

(juli?, augustus?)

9 Ilen dijsendagh, Lieven Verbeke

10

11 Anthone van (der) Straeten, eenen sack broodt, gesongen misse

12 lo(ffrouw)e Elisabeth van (der) putte, eenen sack broodt, ghesongen misse

13

14 Lieven uutermeere, broodt, ghesongen misse

15

16 loosijne van (der) velde, broot (onleesbaar), gelesen misse

dito Daniel Tijsebaert, broot, vrien(den) een derde, ghesongen misse, 25 voor de vrienden

17 lo(ffrouw)e barbara Faute, broodt, ghelesen misse

dito jouffr(ouw)e Elisabeth van Haute, broodt, gesongen misse

...

24 Joannes van Hulthem, 50 brooden a 10 g (?), den helft van de looden aen de vrienden

24 lo(vvrouw)e Barbara Breijdel, dertich witte brooden van twee groo(te)n het stuck, gelesen misse

25 Cornelis (R?)averick, broodt uuter handt

26 Philippus de Smet, broodt, vrienden een derde, ghesonghen misse

27 ende Joannes Viart, in zijn leven onder pastor deser kercke, twee sacken broodt, de vrienden een derde, gesongen misse, 40 voor de vrienden (verm. brooden)

27 heer Livinus Vaentiens, solemneel jaer getijde, broodt, 1/3 voor de vrienden

28

29 Fran(ciscu)s Cockaert, broodt

lo(ffrouw)e Anna Van Hove⁹, broodt, vrienden 1/3

30 Anna Candes, een sack wit terwen broodt, worde gedaen bij d'arm kamer

31 Joannes Vaentiens, solemneel jaergetijde, broodt, vrienden 1/3

Den selven dito Anne Hanis, ghelesen misse, wordt gedaen bij d'arm kamer broodt, 6 uutter handt, 12 voor den heer pastor

9. PR.M.H., Vanhove Marie Anna Francisca met Aernaut Carolus, gehuwd op 22 oktober 1787.

September

- Den i(erst)en jouvvr(ouw)e *Cornelia Seghers*¹⁰, broodt gesongen misse
Dito jouffr(ouw)e *Anna vande Moortele*, broodt, vrien(den) dheeft, gesongen misse
Dito *Gillis van (den) haute*, broodt
- 1 *Cornelia Zegers en Joff(rouw)e Anna van der Moortele*, solemneel den selven dito *Gillis vanden Haute*, gelesen misse, broodt
- 2
- 3 *Adriaen Hillaert*, broodt, gelesen misse
- 4 *Ioannes van Putthem*, broodt, dheeft vrien(den) den selven dito *Gregorius Bernaigie*, solemneel, broodt, vrienden 1/3
- 5
- 6 *Romeijn van (der) Haeghen*, broodt, gesongen misse
- ...
- 9 *Zen dijsendagh L(ieve)n Verbeke*, broot
- ...
- 13 *Catherine de Wulf*¹¹, broot, gelesen misse
- 14
- 15 *Francoijs van Putthem*, broot, vrien(den) dheeft
- 16
- 17 *Cornelis Bomble*, broodt, vrien(den) een derde, gelesen misse den selven dito *Margrite van Sevenhotte*
- 18 *Livina ende Isabella Verschaffel*, 2 gelesen missen, 30 brooden van 8 (?), 1/3 voor de vrienden
- 19 *Io(ffrouw)e Margriete van Sevecote*, broodt, vrienden een derde
- ...
- 23 *Jacoba T'Lam*, ghesonghen misse, broodt 33 aan 4 st(ue)rs
- ...
- 26 *Catharine Scheire*, broodt een sack, ghesongen misse
- 27 *Io(ffrouw)e Pietronelle Gheldolf*, broodt, vrienden een derde, 2 gelesen missen
- 28 *Barbara Alderweirelt*, broodt
- 29
- 30 *Io(ffrouw)e Anna van Putthem*, broodt, vrien(den) dheeft dito *Joanne Margrite van Haute*, gedaen aen darm kamer

10. PR.M.H., Seghers Anna Cornelia met Vincke Daniel, gehuwd op 25 augustus 1749.

11. PR.M.O., Dewulf Catharina, overleden op 7 januari 1760.

PR.M.D., Dewulf Catharina, geboren op 14 oktober 1698.

PR.M.D., Dewulf Catharina, geboren op 30 april 1740.

PR.M.D., Dewulf Catharina, geboren op 7 december 1789.

*Fragment van de "Jaarrol der godvruchtige fundaties"
met sierletter S(eptember).*

*(Foto Stad Antwerpen, Kunsthistorische Musea,
Museum Vleeshuis - opname Marc Leenaerts)*

(perkament afgesneden)

(oktober of december?)

dito R.D.Philippus Bauwens, P(res)b(ite)re, solemneel jaergetijde, broodt, vrienden 1/3

14

15 *Elisabeth van (den) Kerckove ende Willem de Smet¹², haeren sone, broodt, ghelesen misse*

...

18 *Petrus van Beneden, 60 brooden aen 8 (?)*

19 *In Missus Misse, Ian van Saemslach, broodt*

20 *Jacoba De Smet, solemneel Jaer getijde, broodt, vrienden 1/3, is geeijndigt 1795*

...

23 *Dheer Ian de Grijse Doude, broodt, vrien(den) een derde, Solemneel jaer getijde*

...

26 *Solemnele Misse van S(in)te Steven voor Steven Brandt in witte brooden van twee groo(te)n het stuck*

...

30 *Elisabeth Roothaese, solemneel jaer getijde, brood, vrienden ½ broode a(en) 2 grooten*

31

Afkortingen: PR.M.D.: Parochieregisters Merendree Dopen.
PR.M.H.: Parochieregisters Merendree Huwelijken.
PR.M.H.: Parochieregisters Merendree Overlijdens.

12. PR.M.H., Desmedt Guills. met Taets Judoca, gehuwd op 10 juni 1727.

VOOROUDEERREKKS MARIA VAN DER VENNET

Livinus Vander Vennet
zoon van Jan?

Sutterman(s) Joanna

x Merendree 07.08.1680

Karel Van der Vennet
? 16.03.1702

Maria Bauwens
? ca 1690

x Vinderhoute 13.06.1722

Pieter Jacobus Van der Vennet
Lotenhulle 30.12.1730
†Meigem 18.09.1794

Judoca De Paepe
Meigem 22.05.1739
†? 05.03.1812?

x Meigem 16.05.1763

Petrus-Josephus Van der Vennet
Bellern 19.06.1772
†Meigem 18.03.1831

Maria-Theresia Van Nieuwerburgh
Meigem 10.01.1775
†Meigem 03.08.1827

x Meigem 31.05.1798

Bernardus-Franciscus Van der
Vennet
Meigem 16.03.1799
†Nevele 04.06.1858

Victoria De Cuyper
Nevele 18.04.1804
†Nevele 23.04.1877

x Nevele 26.04.1824

Carolus-Fredericus-Rainildis Van
der Vennet
Nevele 16.07.1828
†Nevele 28.08.1908

Justina-Maria Van der Sijpt
Poeke 03.09.1832
†Nevele 22.09.1902

x Poeke 12.12.1855?

Maria Van der Vennet
Nevele 20.05.1863
†Gent 27.02.1929

Emillius Franciscus Van Leeuwen
Landegem 18.12.1866
†Gent 10.02.1939

x Landegem 18.10.1893

Maria Van der Vennet huwde op 27.06.1885 een eerste keer met Henri-
cus Missotten (Landegem 09.02.1865).

KINDEREN VAN DE VOORoudERS VAN MARIA VAN DER VENNET
(onvolledig)

Karel Van der Vennet x Maria Bauwens

1. Joanna
Vinderhoute 28.04.1723
2. Petronelle
Vinderhoute 24.06.1725
3. Livinus
Vinderhoute 18.01.1728 †Meigem 23.10.1799
x Petronelle De Vreese
4. Petrus-Jacobus
Lotenhulle 30.12.1730 †Meigem 18.09.1794
x Judoca De Paepe
5. Joannes
Lotenhulle 30.10.1733
6. Anna-Maria
Lotenhulle 26.09.1735

Pieter-Jacobus Van der Vennet x Judoca De Paepe

1. Carolina-Theresia
Bellem 05.03.1764 †Meigem 13.06.1841
x Meigem 29.04.1794 met Joannes-Franciscus Schelstraete
2. Joanna-Maria
Bellem 12.04.1765 †Bellem 13.04.1765?
3. Carolus-Franciscus
Bellem 28.03.1766 †Bellem 23.08.1767
4. Carolus Franciscus
Bellem 24.03.1768 †Bellem 28.03.1768
5. Constantia-Joanna
Bellem 03.03.1769 †Gent 06.01.1841? als begijn
6. Bernardus-Franciscus
Bellem 26.03.1771 †Bellem 02.04.1771
7. Petrus-Josephus
Bellem 19.06.1772 †Meigem 18.03.1831
x Meigem 31.05.1798 met Maria-Theresia Van Nieuwerburgh
8. Joannes
Meigem 08.06.1774 †Meigem 07.04.1841
x Rosalia Moeykens
9. Carolus-Franciscus
Meigem 15.06.1776 † na 3 weken

10. Maria-Catharina
 ° Meigem 29.11.1778
 x 08.08.1804 met Leonard Van Oost
11. Livinus
 ° Meigem 05.02.1781 † na 8 dagen?

Petrus-Josephus Van der Vennet x Maria-Theresia Van Nieuwerburgh

1. Bernardus-Franciscus
 ° Meigem 16.03.1799 †Nevele 04.06.1858
 x Nevele 26.04.1824 met Victoria De Cuyper
2. Carolus
 ° Meigem 13.08.1800
3. Marie-Julienne
 ° Meigem 04.06.1802 †Poeke 30.10.1837
 x Meigem 26.04.1824 met Constantinus Van der Sijpt
4. Justin-Aloïse
 ° Meigem 27.07.1803 †Landegem 12.12.1868
 x Amelia Van Thuyne
5. Marie-Eugenie
 ° Meigem 07.02.1805
6. Marie Bernarde
 ° Meigem 10.10.1806 †Meigem 03.06.1810
7. Auguste-Ferdinand
 ° Meigem 17.08.1808 †Meigem 30.09.1808
8. Marie-Rosalie
 ° Meigem 21.10.1809
9. Edouard-Arsene
 ° Meigem 25.09.1811
10. Auguste-Jean-Marie
 ° Meigem 08.04.1813

Bernardus-Franciscus Van der Vennet x Victoria De Cuyper

1. Felix-Augustus
 ° Nevele 28.01.1825
 x Marie Fredericq
2. Henricus-Franciscus
 ° Nevele 04.10.1826 †Meigem 30.10.1883
 x 05.08.850? met Juliana Versele, gescheiden in Amerika
3. Carolus-Fredericus-Rainildis
 ° Nevele 16.07.1828 †Nevele 28.08.1908
 x Justina-Maria Van der Sijpt

4. Justina-Maria
Nevele 25.09.1830 †Nevele 06.06.1840

Carolus-Fredericus-Rainildis Van der Vennet x Justina Van der Sijpt

1. Julius
Nevele 18.03.1856
x Nevele 03.02.1883 met Emma-Prudentia Van der Vennet
2. Carolus-Arthur
Nevele 26.11.1857 †04.02.1927
x Nevele 30.09.1896? met Marie-Elodie Duchateau
3. Adolphus
Nevele 29.11.1858 †Nevele 28.02.1886
4. Emile
Nevele 25.02.1860 †Chicago 21.05.1890
5. Maria
Nevele 20.05.1863 †Gent 27.02.1929
x Landegem 18.10.1893 met Emiel-Franciscus Van Leeuwen
6. Alphons-Eduard
Nevele 29.01.1867 †Nevele 02.05.1894

Henricus Missotten x Maria Van der Vennet

1. Gaston
Landegem 02.08.1890 †Vosselare ± 1942
x 17.01.1924 met Elisa De Clercq
Bellem 02.08.1900 †Gent 02.07.1986

Emilius-Franciscus Van Leeuwen x Maria Van der Vennet

1. Alina-Maria-Justina
Landegem 01.11.1895 †Landegem 11.03.1899
2. Mireille
Landegem 22.07.1900 †Sittard 06.02.1994
x Sittard 06.06.1924 met Bernard Abels
3. Esther-Maria-Prudencia
Landegem 06.04.1905 †Gent 21.05.1978
x 14.10.1931 met Julien-Damien Verbrugge

Bronnen: P.R. en B.R.

Walter VERBRUGGE, Mariakerke

MEN SCHRIJFT UYT...

NEVELE

Lyst der Land- en Hofbouw-werklieden aen wie de dekoratie der tweede klasse is verleend geworden.

1. Oost-Vlaenderen.

16. *Hypoliet De Coster, oud 33 jaren, ongetrouwd, wagenmakers-knecht te Nevele. Sinds zes jaren in dienst by M.Karel Messiaen te Nevele, munt De Coster uit door verstand en behendige werkzaamheid. Zyne ploeg heeft op de expositie van den 16 september 1849 de zilveren medalje behaald. Zyn gedrag is voorbeeldig.*

(De Broedermin, 5 november 1849, jg. 2, nr. 146)

NEVELE

Aan den heer Victor Adolf Schatteman, vrederechter des kantons Nevele werd maandag laatst aan het stadhuis te Nevele eene schitterende serenade gegeven door de harmoniemaatschappij onzer gemeente ter gelegenheid van de benoeming van dien magistraat tot ridder der Leopoldsorde.

Verder geeft de burgemeester hem een bloementuil af. Ook Notaris Dierick voorzitter van de Harmoniemaatschappij geeft nog een redevoering.

(Het Weekblad van Deinze. Toegewijd aan de belangen der Kantons Deinze en Nevele, jrg. 1, 9 jan. 1881).

LOTENHULLE - KIESKNOEIERIJ DER DOMPERS.

9. De roepstem schrijft:

Jan Van der Linden, fabrikant, Veldstraat, Lootenhulle, Arickx Gustaaf, Kasteelstraat, Lootenhulle, baas met 2 knechten.

De waarheid is: Lootenhulle, 12 december 1893

Geachte heeren,

Vooruit kent den buiten niet. De genaamde Jan van der Linden is een man die nooit gefabrikeerd heeft, hij en zijn broeder Charles hebben nu en dan wel een laken uitgegeven aan andere wevers, maar het hoofdbestaan vindt Jan zoowel als Charles in een laken te scheeren en te weven alsook met een weinig op het land te werken; beide broeders zijn dus wevers. Voor wat Gust Arickx betreft, dit moet een misslag zijn, deze persoon bewoont de gemeente Poucques in de Kasteelstraat.

(Het Volk, 15 december 1893)

Lieven DE RUYCK, Landegem

INHOUD

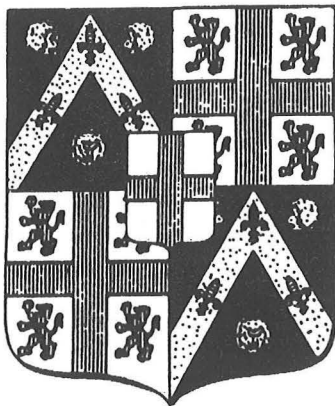
A.MARTENS, Hansbekenaren in de schepenbank van de heerlijkheid van Bellem en Schuurvelde (1619-1794)	74
S.DE GROOTE, Een Vanbelle uit Zeveren betrokken bij de woelingen rond 1848	79
D.MAES, Jaarrol der godvruchtige fundaties uit de kerk van Merendree	81
W.VERBRUGGE, Voorouderreeks Maria Van der Vennet	92
L.DE RUYCK, Men schrijft uyt...	96

jaargang 5

aflevering 4

december 1995

HEEMKUNDIGE KRING

"HET LAND VAN NEVELE"

afgiftekantoor
9850 nevele